

Obnovení brněnské právnické fakulty v letech 1968–1969

Jaromír Tauchen*

Abstrakt: V roce 1950 došlo ke zrušení Právnické fakulty Masarykovy univerzity, která byla v Brně založena v roce 1919. Tento příspěvek mapuje snahy, které vedly ke znovuoobnovení brněnské právnické fakulty v uvolněnější atmosféře na konci šedesátých let dvacátého století. Příspěvek je vypracován na základě obsáhlého archivního výzkumu v Archivu Masarykovy univerzity a Národním archivu ČR a obsahuje tak nové dosud nikde nezveřejněné informace. Zaměřuje se především na snahy, které byly ze strany vedení Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v roce 1968 uskutečněny k tomu, aby mohla být právnická fakulta v Brně po dvaceti letech opět obnovena. Následně je ukázáno, jak byl tento proces komplikovaný, když o umístění právnické fakulty měla zájem i jiná moravská města, a jakým způsobem se do tohoto procesu zapojili také tzv. buržoazní profesoři, tedy učitelé, kteří byli po roce 1948 z fakulty odstraněni (Vladimír Kubeš, Hynek Bulín, Jaroslav Pošvář, Jiří Cvetler). Příspěvek se dále zabývá prvními měsíci po ustavení fakulty v dubnu 1969 a zakončen je okamžikem, kdy byla slavnostně zahájena výuka (říjen 1969).

Klíčová slova: Právnická fakulta Masarykovy univerzity, Univerzita Jana Evangelisty Purkyně, období socialismu, Vladimír Kubeš, Jiří Cvetler

Úvodem

Když byla v roce 1919 zřízena Masarykova univerzita, náležela její právnická fakulta mezi první čtyři zakládající fakulty. Za dobu své stoleté existence byla nucena dvakrát přerušit svou činnost. Poprvé to bylo v období Protektorátu Čechy a Morava, kdy byly po 17. listopadu 1939 uzavřeny české vysoké školy, podruhé pak v červnu 1950, kdy byla právnická fakulta v Brně zrušena a do její budovy na ulici Veveří se nastěhovala Vojenská akademie Antonína Zápotockého. Po dobu dalších téměř dvaceti let tak bylo v Československu možné studovat práva jen v Praze a v Bratislavě.

Účelem tohoto příspěvku je zmapovat snahy, které vedly ke znovuoobnovení brněnské právnické fakulty v uvolněnější atmosféře druhé poloviny šedesátých let dvacátého století. Příspěvek je vypracován na základě provedeného obsáhlého archivního výzkumu v Archivu Masarykovy univerzity a Národním archivu ČR a obsahuje tak nové dosud nikde nezveřejněné informace. Zaměřuje se především na snahy, které byly ze strany vedení Univerzity Jana Evangelisty Purkyně v roce 1968 uskutečněny k tomu, aby mohla být právnická fakulta v Brně po dvaceti letech opět obnovena. Následně je ukázáno, jak byl tento proces komplikovaný, když o umístění právnické fakulty měla zájem i jiná moravská města, a jakým způsobem se do tohoto procesu zapojili také bývalí profesoři právnické fakulty, dobovým jazykem označovaní jako „buržoazní“, tedy učitelé, kteří byli po roce 1948 z fakulty odstraněni (Vladimír Kubeš, Hynek Bulín, Jaroslav Pošvář či Jiří Cvetler).

* Doc. JUDr. Jaromír Tauchen, Ph.D., LL.M., katedra dějin státu a práva, Právnická fakulta, Masarykova univerzita. E-mail: jaromir.tauchen@law.muni.cz.

1. Stav právnictví v šedesátých letech

Opomíjení právníckého studia po řadu let, zrušení brněnské právnícké fakulty v roce 1950 či – jak zněla v té době každému srozumitelná floskule – podceňování práva jako nástroje budování socialistické společnosti – způsobilo, že počet kvalifikovaných právníků v Československu v padesátých a na počátku šedesátých let minulého století značně poklesl. Přitom jejich potřeba neustále stoupala a v druhé polovině šedesátých let často proklamované okolnosti, jako byly například nová ekonomická soustava, upevňování socialistické zákonnosti či prohlubování socialistické demokracie, nesporně ukazovaly na potřebu kvalifikovaných právníků.

Nevěnování pozornosti právu způsobilo, že Ministerstvo školství od počátku padesátých let stanovovalo jen velice nízká směrná čísla pro přijímání posluchačů na právnícké fakulty. Za této situace po zrušení Právnícké fakulty Masarykovy univerzity mohly pražská a bratislavská právnícká fakulta velice snadno pokrýt celostátní požadavky na absolventy. V padesátých letech bylo do prvního ročníku denního studia práv v Praze přijímáno průměrně 100 až 110 studentů, v Bratislavě pak 70 až 90 studentů. Ke zvýšení směrných čísel pro přijímání studentů do prvních ročníků na pražské a bratislavské právnícké fakultě došlo až v roce 1965 na základě požadavků Ministerstva vnitra, Ministerstva spravedlnosti a Generální prokuratury, a to v případě pražské právnícké fakulty na čtyřnásobek a v případě bratislavské na trojnásobek. V reakci na toto prudké zvýšení počtu přijímaných studentů byly právnícké fakulty nuceny provést v pedagogickém procesu nouzová opatření, která však vedla k jejich přetížení a nepřispěla tak ke zkvalitnění výuky. V letech 1960–1967 vyšlo ze dvou právníckých fakult v Československu celkem 2804 absolventů (z toho 1046 z denního a 1758 z dálkového studia), což činilo v průměru 349 absolventů ročně.

I přes navýšení počtu přijímaných studentů do prvních ročníků však výše uvedená čísla stále nedostačovala, což potvrdil i průzkum celospolečenské potřeby právníků, který nechalo v roce 1967 provést Ministerstvo spravedlnosti. V rezortech, v nichž byl proveden průzkum, bylo zaměstnáno 11 823 právníků, z nichž 3 103 nedisponovalo předepsaným vzděláním. Výsledky provedeného průzkumu jednoznačně prokázaly, že stávající dvě právnícké fakulty nejsou schopny uspokojit požadavky praxe, které byly naléhavé především v justici a v národních výborech.¹

Od poloviny šedesátých let se v tisku začaly objevovat články kritizující současný stav právní služby. Jako příklad je možné uvést výrok předsedy Právní komise ÚV KSČ Vladimíra Kouckého z května 1965, který označil dosavadní stav právní služby v podnicích z mnoha hledisek za neuspokojivý a požadoval zabezpečení vyšší kvalifikace podnikových právníků.² Nedostatek právníků byl zřetelný i z denního tisku, v němž se pravidelně objevovaly inzeráty snažící se získat příslušníky právníckých profesí. Situace na pracovním trhu s právníky se tak značným způsobem odlišovala od stavu v předválečném Československu, které se pro velký počet absolventů potýkalo s jejich nezaměstnaností. Na nedostatek právníků neúnavně v tisku poukazoval například soudce okresního soudu v Prostějově a prvorepublikový absolvent brněnské právnícké fakulty JUDr. Bohuslav Kraus, podle jehož názoru mělo řešení této situace spočívat ve zřízení právnícké fakulty na Moravě.³

¹ NA, fond MŠ ČSR, 5I4, kart. 510 – Důvodová zpráva k návrhu vládního nařízení o některých změnách v organizaci vysokých škol (prosinec 1968).

² [Autor neuveden] Jednání právní komise ÚV KSČ. *Rudé právo*. 1965, roč. 45, č. 133, s. 1 (15. květen 1965).

³ KRAUS, B. Právo a právníci. *Rudé právo*. 1965, roč. 45, č. 193, s. 3 (14. červenec 1965).

2. Úvahy o obnovení právnické fakulty v Brně

V letech 1964/1965 provedlo vedení Univerzity Jana Evangelisty Purkyně (UJEP), na kterou byla brněnská Masarykova univerzita přejmenována, řadu přípravných prací směřujících ke zřízení ekonomické fakulty, s čímž 1. února 1965 vyjádřilo Ministerstvo školství souhlas. Ačkoliv byly přípravy velmi dobře propracovány, ministerstvo později doporučilo brněnské univerzitě, aby posečkala se zřízením této fakulty až do roku 1970. Již při těchto jednáních vedení univerzity se zástupci Ministerstva školství byla nezávazně vznesena otázka, zda by nebylo účelné v Brně obnovit právnickou fakultu. Univerzita k této možnosti od počátku zaujala kladné stanovisko, přičemž za jedinou zásadnější překážku považovalo její umístění, neboť univerzita toho času nedisponovala žádnými vhodnými prostorami, kam by mohla být nová fakulta situována.

Počátkem roku 1968 se objevily úvahy o tom, že by se nedostatek studijních míst pro ekonomy měl nově řešit rozšířením kapacity na Vysoké škole ekonomické v Praze a v Bratislavě, takže se otázka zřízení ekonomické fakulty na UJEP přestala jevit jako aktuální.⁴ Vedení univerzity se však ideje na zřízení nové fakulty vzdát nechtělo a rozhodlo využít politicky příznivou dobu na své rozšíření. Záměr na znovuoobnovení brněnské právnické fakulty univerzita zařadila do svého perspektivního plánu, který byl vypracován již v roce 1966.⁵ I v politickém programu jihomoravské krajské organizace KSČ na funkční období 1968–1970 se hovořilo o nutnosti „s největší rozhodností prosazovat obnovení právnické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Brně“.⁶

Rektor brněnské univerzity prof. Theodor Martinec se 12. února 1968 obrátil na ministra školství prof. Jiřího Hájka s žádostí o schůzku, na které by mu společně s ostatními akademickými funkcionáři poskytl potřebné informace k možnosti znovuoobnovení právnické fakulty v Brně.⁷

Pro obnovení brněnské právnické fakulty byly uváděny následující argumenty:

- Vedení univerzity se hlásilo k tradicím brněnské právnické fakulty, úrovni jejich vynikajících učitelů a ohlasu, který měla v meziválečném období. Zmíněna byla normativní teorie, která dosahovala ve smyslu tehdejšího pojetí světové úrovně. Znovuoobnovená fakulta by tedy navázala na tradice vynikající právnické fakulty a zachovala kontinuitu, i když pochopitelně v novém pojetí práva odpovídajícím duchu socialismu.
- Brno bylo prezentováno jako staré kulturní, hospodářské, politické a komunikační středisko s nepřetržitou padesátiletou tradicí univerzitního studia. Posluchači právnické fakulty by se rekrutovali z Jihomoravského a Severomoravského kraje, pro které je Brno přirozenou spádovou oblastí, jakož i ze sousedících okresů kraje Jihočeského a Východočeského.
- Brno jako středisko Jihomoravského kraje mělo disponovat přirozenými podmínkami pro potřebný styk teorie práva s právní praxí. Bylo sídlem Krajského soudu, Krajské prokuratury, Vojenského soudu, Jihomoravského krajského národního výboru, Brněnských veletrhů a několika oborových podnikových ředitelství, takže by studenti měli

⁴ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Přípis rektora UJEP ministru školství čj. 882/68 z 12. února 1968.

⁵ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Přípis rektora UJEP adresovaný Ministerstvu školství čj. 2008/68-A II/2 z 9. dubna 1968.

⁶ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Dopis vedoucího tajemníka Vysokoškolského výboru KSČ v Brně Jiřího Klestila adresovaný vedoucímu tajemníkovi jihomoravského KV KSČ Josefu Špačkovi z 21. května 1968.

⁷ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Přípis rektora UJEP ministru školství čj. 882/68 z 12. února 1968.

možnost absolvovat právní praxi ve všech potřebných oborech: justici, státní správě i hospodářských organizacích.

- O záměru na znovuoobnovení právnické fakulty byly informovány a vyjádřily svůj souhlas Krajský výbor KSČ a Jihomoravský krajský národní výbor, které předběžně přislíbily potřebnou podporu především pak v otázce zajištění prostor pro právnickou fakultu.
- Personální zabezpečení právnické fakulty mělo být zajištěno uvolněnými pracovníky obou dosavadních právnických fakult či získáním některých odborníků z praxe, zejména z justice. Na přechodné období se mohlo uvažovat také o bývalých profesorech právnické fakulty, kteří dosud žili v Brně a jejichž věk nepřekročil hranici, která by jim umožnila participaci na pedagogickém procesu. Přednášky z ekonomických disciplín přednášených na právnické fakultě by zajistili pracovníci katedry politické ekonomie na univerzitě a z vlastních zdrojů by probíhala i výuka marxismu-leninismu, jazyků, tělocviku a sociologických disciplín.
- Rektorát UJEP by uvolnil ze svého aparátu nejkvalitnější pracovníky, aby bylo možné po strážce organizační, administrativní a hospodářské úspěšně zvládnout všechny úkoly obnovené právnické fakulty.

Kopii dopisu určeného ministru školství a obsahujícího návrh na obnovení právnického studia na brněnské univerzitě byla následně zaslána celé řadě představitelů politického a veřejného života v Jihomoravském kraji. Univerzita především oslovila předsedu Jihomoravského krajského národního výboru Karla Neuberta a předsedu Městského národního výboru Oldřicha Vaverku s žádostí o schůzku, na které by bylo možné předběžně posoudit dislokační možnosti nové fakulty.⁸ Na základě počátečních úvah bylo pro právnickou fakultu požadováno celkem 3 500 m², avšak tuto potřebu nebylo nutné uspokojit ihned, nýbrž z počátku mělo dostačovat 1 500 m² s tím, že po dalších dvou letech by mělo být uvolněno dalších 2 000 m². Univerzita vznesla požadavky i na přidělení bytů učitelům právnické fakulty.⁹

V Brně se sice stále nacházela budova bývalé právnické fakulty na ulici Veverčí, avšak ta byla obsazena Vojenskou akademií Antonína Zápotockého, takže nebylo možné v nejbližší době počítat s jejím uvolněním. Průmyslový odbor KNV nabídl univerzitě místnosti v budově bývalé Cyrilometodějské záložny, tedy domy č. 1 a č. 2 na Náměstí 25. února (dnešní Zelný trh), kde sídlil národní podnik Prefa. Poloha nabízené budovy byla velmi výhodná, neboť se nacházela ve středu města. Po prohlídce těchto značně zanedbaných prostor zástupci univerzity vyjádřili souhlas s jejich předběžným přidělením za podmínky, že budou univerzitě přiděleny k 1. lednu 1969, aby mohly být do září 1969 zajištěny jejich opravy, vybudováno WC, dobudováno ústřední topení, opraveny podlahy a vymalovány místnosti.¹⁰

3. Zahájení přípravných prací na obnovení brněnské právnické fakulty

V březnu 1968 proběhla jednání vedení univerzity i s vedoucím tajemníkem Jihomoravského krajského výboru KSČ Josefem Špačkem, který znovuoobnovení právnické fakulty podporoval. S kladným stanoviskem na zřízení třetí právnické fakulty v Československu a s požadavkem na její umístění v Brně se na ministra školství přímo obrátil předseda

⁸ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Přípis rektora UJEP adresovaný JKNV čj. 1012/68-A II/3 z 22. února 1968.

⁹ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Přípis kvestora UJEP Miroslava Vahaly adresovaný JKNV čj. 1196/68 z 1. března 1968.

¹⁰ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Přípis rektora UJEP adresovaný JKNV čj. 1198/68 z 13. března 1968.

jihomoravského KNV Karel Neubert.¹¹ Plně podporovat požadavky nejen vedení UJEP, nýbrž i ostatních brněnských vysokých škol se na svém zasedání dne 25. března 1968 usnesl i Městský národní výbor v Brně s tím, že se „žádost o obnovení právnické fakulty v Brně opírá o rezoluce stranických orgánů, závodů, občanů, správních a soudních institucí, vědeckých a výchovných ústavů, škol a studentů a je v plném souladu se zdůrazňováním požadavků demokratizace, decentralizace a nápravy způsobených deformací“.¹² Kritice podrobil zrušení brněnské právnické fakulty v roce 1950, které označil jako bezdůvodné, zbytečné a naprosto neuvážené a vyzvedl vysokou úroveň meziválečné brněnské právní vědy. Při odstraňování deformací způsobených v předcházejícím období pak bylo nutné dle názoru Městského národního výboru znovuobnovením právnické fakulty „odstranit pak také i křivdu spáchanou na brněnské univerzitě a na městu Brnu“.¹³ Pro požadavek na znovuobnovení právnické fakulty se vyslovovaly i jednotlivé základní organizace KSČ, objevil se i na řadě volebních schůzí národních výborů a občané ho zasílali v návrzích přímo krajskému či městskému národnímu výboru. Tyto požadavky tedy přicházely zdola, nebyly nikým organizovány a od navrhovatelů vycházely zcela spontánně.¹⁴

Na základě návrhu rektora UJEP z 12. února 1968 o nutnosti jednat o možnostech obnovení brněnské právnické fakulty ustanovilo Ministerstvo školství komisi, která 5. dubna 1968 navštívila UJEP, aby na společné poradě s vedením přezkoumala podmínky a možnosti realizace tohoto záměru. Jednání ministerské komise se zúčastnili všichni prorektorů (rektor byl v té době služebně ve Velké Británii), kvestor, zástupci Jihomoravského KNV, Městského národního výboru, zástupce Krajského výboru KSČ a Okresního výboru KSČ pro vysoké školy. Na zasedání byly zváženy všechny okolnosti a bylo doporučeno komisi, aby Ministerstvu školství tlumočila jednoznačné rozhodnutí všech místních činitelů pro obnovení právnické fakulty a současně závazky krajských a městských orgánů k vytvoření materiálních podmínek pro zdárný chod této fakulty. Na základě těchto skutečností pak vedení UJEP podalo 9. dubna 1968 Ministerstvu školství oficiální návrh, aby byla při Univerzitě Jana Evangelisty Purkyně obnovena právnická fakulta.¹⁵

Odůvodnění tohoto podrobně zpracovaného návrhu čítajícího devět stran vycházelo z původního návrhu na zahájení jednání o obnovení právnické fakulty z 12. února 1968 a dále ho rozpracovávalo. Z dalších argumentů můžeme uvést následující:

- Obnovení právnické fakulty se obecně považovalo za druh rehabilitace a dovršení určité dobové spravedlnosti, neboť její zrušení v roce 1950 brněnská veřejnost pocítovala nejen jako ochuzení života univerzity a brněnského kulturního života, nýbrž i jako určitou křivdu a snížení významu města Brna. Tento pocit se pak stupňoval, když byla v Brně zrušena i fakulta farmaceutická, takže z univerzity zůstalo torzo o třech fakultách.
- Právnická fakulta by měla najít v rámci univerzity dobré podmínky pro svou práci. Návaznost jejích disciplín na historii, ekonomii, sociologii a filosofii měla obohatit celý univerzitní život.

¹¹ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Přípis předsedy jihomoravského KNV Karla Neuberta adresovaný ministru školství čj. P-92/68 z 1. března 1968.

¹² A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Přípis předsedy MěstNV Oldřicha Vaverky adresovaný předsednictvu ÚV KSČ, vládě ČSSR a dalším čj. 85/68-taj. MěstNV ze 6. dubna 1968.

¹³ Ibidem.

¹⁴ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Přípis rektora UJEP adresovaný Ministerstvu školství čj. 2005/68-A II/2 z 9. dubna 1968.

¹⁵ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Přípis rektora UJEP adresovaný Ministerstvu školství čj. 2005/68-A II/2 z 9. dubna 1968.

- Vzhledem k tradicím brněnské univerzity by bylo protismyslné umísťovat právnickou fakultu kdekoli jinde než tam, kde v minulosti již byla. Brno jako kulturní středisko mělo skýtat posluchačům vysoké školy dokonalou možnost účasti na kulturním životě.
- Oproti předcházejícímu příslibu obou národních výborů mělo dojít k dřívějšímu uvolňování budovy bývalé Cyrilometodějské záložny na Náměstí 25. února, a to již na podzim 1968.
- Oproti původnímu předpokladu nyní již univerzita uvažovala o přijetí až 150 studentů do jednoho ročníku, což představovalo nárůst o jednu třetinu.
- Vedení univerzity doporučilo Ministerstvu školství, aby vzalo v úvahu dvě varianty začátku výuky na obnovené právnické fakultě, a to k 1. říjnu 1968 či k 1. říjnu 1969.

Vedení univerzity připojilo Ministerstvu školství návrh kádrového obsazení, přičemž vycházelo ze jmen profesorů bývalé právnické fakulty. Mezi navržené náleželi: Vladimír Vybrál, Jaroslav Pošvář, Hynek Bulín, Jiří Cvetler, František Čáda, Václav Chytil a Bohumil Kučera (1894–1980). Prvních pět profesorů bylo v aktivním stavu, pracovali vesměs v ústavech Československé akademie věd v Brně a publikovali v právní oblasti, takže si udrželi vazby na svůj vědní obor a bylo by možné je na nové fakultě využít. I když o jejich budoucím angažmá vedení univerzity přímo nejednalo, tak mělo informace, že by se tito profesori byli ochotni dát fakultě k dispozici. V seznamu navržených profesorů však chyběl Vladimír Kubeš. Kromě nich žili v Brně i bývalí soukromí docenti právnické fakulty František Bauer, Miroslav Trávníček a Jiří Kojecký.

Na jednání s vedením UJEP děkani pražské a bratislavské právnické fakulty přislíbili, že obě fakulty poskytnou brněnské učitele pro externí výuku, což bylo poměrně dobře možné vzhledem k dobrému železničnímu a leteckému spojení Brna s Prahou a Bratislavou. Počítat bylo možné rovněž s přechodem dvou zaměstnanců Ústavu státu a práva ČSAV do Brna. V blízké budoucnosti by bylo možné využít i právníky, kteří byli v aspirantské přípravě na Univerzitě Komenského v Bratislavě. Učitelská místa se měla podle představ vedení univerzity obsazovat v konkurzním řízení.

Rektor již v dubnu 1968 navrhl Ministerstvu školství kandidáta na akademickou funkci děkana nové fakulty pro první období jejího budování. Měl se jím stát prof. Bohumil Kučera (1910–1979), který od roku 1953 působil jako odborný asistent na Katedře marxismu-leninismu UJEP a od roku 1963 jako docent pro obor dějin KSČ. Od téhož roku zastával funkci prorektora UJEP pro pedagogickou práci, takže disponoval kromě pedagogických a politických zkušeností i organizačními schopnostmi, aby mohl tento náročný úkol úspěšně splnit.

Dne 25. dubna 1968 se na Ministerstvu školství konalo jednání o otázce zřízení třetí právnické fakulty v Československu. Vedle Univerzity Jana Evangelisty Purkyně se o umístění právnické fakulty přihlásilo také vedení Univerzity Palackého v Olomouci. Pověření zaměstnanci Ministerstva školství v této souvislosti konstatovali, že prostorové předpoklady v Brně jsou nesrovnatelně horší než v Olomouci. Ministerstvo tak uložilo rektorátu UJEP, aby otázku dislokace fakulty znovu projednalo s Městským národním výborem v Brně a upozornilo ho na okolnost, že nevyhovující prostory poskytnuté Městským národním výborem mohou způsobit negativní posouzení žádosti brněnské univerzity. Následně se kvestor UJEP Miroslav Vahala opětovně obrátil na Městský národní výbor s žádostí o vyvolání nového jednání, jehož výsledkem by bylo rozšíření a podstatné zlepšení nabízených dislokačních prostor tak, aby se vyrovnaly prostorům, které nabízela Univerzita Palackého v Olomouci. Prostorová otázka tak byla považována za jedinou zábranu, která

by mohla vést k případnému odmítnutí Brna, neboť ostatní předpoklady pro restituci fakulty byly na UJEP lepší než v Olomouci.¹⁶

Počátkem dubna 1968 se změnilo složení vlády. Dosavadní ministr školství prof. Jiří Hájek se stal ministrem zahraničních věcí a na jeho místo byl jmenován prof. Vladimír Kadlec. Na personální změny ve vedení ministerstva zareagoval i rektor UJEP Theodor Martinec, který požádal nového ministra školství a tajemníka ÚV KSČ Čestmíra Císaře o osobní schůzku, na které by jim osvětlil celou situaci.

Na jednání kolegia rektora UJEP dne 20. dubna 1968 byl prorektor B. Kučera pověřen přípravami k ustanovení přípravného výboru pro obnovení právnické fakulty.¹⁷

O úmyslu znovuobnovit právnickou fakultu informovala brněnská univerzita i v tisku, na což se jí dostalo podpory ze strany veřejnosti. Otázka obnovení právnické fakulty se tak stala součástí povědomí nejen univerzitních kruhů, ale pronikla i do širokých vrstev občanské veřejnosti. O tom svědčila i řada žádostí, které byly v průběhu jara 1968 doručeny rektorátu univerzity od nejrůznějších institucí.

4. Účast bývalých profesorů právnické fakulty na přípravných pracích

V dubnu 1968 obdrželo vedení UJEP výzvu od Generálního ředitelství národního podniku Průmyslové stavitelství Brno, aby k přípravným pracím urychleně přizvalo jeho zaměstnance prof. Vladimíra Kubeše, který by se jako vynikající právní teoretik i praktik a člověk s velkými organizačními schopnostmi stal oporou nově budované fakulty.¹⁸ Požadavek na přizvání Kubeše a ostatních profesorů k přípravným pracím vyslovilo též předsednictvo brněnského Klubu 231 (K 231), který sdružoval politické vězně perzekvované v padesátých letech.¹⁹ S prakticky totožným požadavkem a se žádostí o podporu při znovuobnovení právnické fakulty v Brně se na prorektora Univerzity Karlovy obrátilo sedmnáct studentů pražské právnické fakulty bydlících v Brně a okolí, kteří zároveň vyjádřili svůj zájem na dostudování práv ve svém bydlišti již od počátku zimního semestru 1968.²⁰

Dne 29. dubna 1968 se v Brně sešli někteří členové profesorského sboru bývalé právnické fakulty a rozhodli se prostřednictvím memoranda obrátit na nejvyšší státní představitel s žádostí o podporu ve věci znovuotevření právnické fakulty. V této souvislosti stanovili tři požadavky:

1. Otevřít právnickou fakultu již počátkem školního roku 1968/1969, přičemž poukázali na poválečné období, kdy se podařilo obnovit výuku během tří týdnů, a to i za situace, kdy řada profesorů v období protektorátu zahynula. K dispozici znovuobnovené fakultě byl původní profesorský sbor ve složení
  - František Čáda, řádný profesor dějin práva ve střední Evropě a dějin práva na území republiky Československé (pro katedru dějin státu a práva),

¹⁶ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Přípis kvestora UJEP Miroslava Vahaly adresovaný náměstkovi předsedy MěstNV Františku Chabičovskému čj. 2399/68 z 26. dubna 1968.

¹⁷ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Dopis prorektora UJEP Bohumila Kučery adresovaný rektorovi UJEP Theodoru Martincovi a prorektorovi UJEP Josefu Trtílkovi z 30. dubna 1968.

¹⁸ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Dopis Generálního ředitelství Průmyslového stavitelství Brno adresovaný rektorátu UJEP z 18. dubna 1968.

¹⁹ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Přípis tajemníka Klubu K 231 v Brně Andělína Šulíka adresovaný rektorovi UJEP čj. 17/68-aš z 9. dubna 1968.

²⁰ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Dopis studentů prvního, druhého a třetího ročníku dálkového studia právnické fakulty UK adresovaný prorektorovi UK Eduardu Goldstückerovi ze 17. dubna 1968.

- Vladimír Vybral, řádný profesor národního hospodářství, finanční vědy a finančního práva (pro katedru hospodářského práva),
  - Vladimír Kubeš, řádný profesor práva občanského a právní filosofie (pro katedru občanského práva a pro katedru obecné teorie státu a práva),
  - Jaroslav Pošváv, řádný profesor nauky správní a československého práva správního (pro katedru správního práva),
  - Václav Chytil, řádný profesor národního hospodářství (pro katedru hospodářského práva),
  - Bohumil Kučera, řádný profesor práva mezinárodního (pro katedru mezinárodního práva a politiky),
  - Hynek Bulín, řádný profesor československého civilního řízení soudního (pro katedru občanského práva),
  - Jiří Cvetler, řádný profesor římského práva (pro katedru dějin státu a práva);
  - František Kop, řádný profesor práva církevního (pro katedru dějin státu a práva);
  - František Bauer, v lednu 1948 navržený na profesora práva obchodního a směnečného (pro katedru hospodářského práva).
2. Potvrdit výše uvedené profesory v jejich profesorských funkcích a neprodleně je společně se zmocněncem rektora pověřit všemi přípravnými pracemi na znovuotevření právnické fakulty.
3. Po potvrzení jmenovaných profesorů v jejich funkcích ostatní učitelská místa postupně obsazovat na základě konkurzu.²¹

Toto však bylo v rozporu s výsledky dosavadních jednání vedení univerzity s ministerstvem školství, na kterých bylo dojednáno, že veškerá místa budou obsazena konkurzem. Členové bývalého profesorského sboru se také obrátili přímo na ministra školství s žádostí, aby zaujal kladné stanovisko k požadavku na obnovení právnické fakulty brněnské univerzity. V pětistránkovém odůvodnění pak uváděli podobné argumenty, jaké využilo vedení univerzity ve výše uvedeném oficiálním návrhu na obnovení právnické fakulty. Ministra školství následně vyzvali, aby na osobní schůzce přijal zástupce bývalého profesorského sboru, kteří by mu mohli podat vysvětlení k některým důležitým otázkám.²²

S velice aktivní činností rektorátu UJEP nebyli bývalí profesori zřejmě úplně obeznámeni, o čemž svědčí i vyjádření Vladimíra Kubeše v rozhovoru pro *Literární listy*.²³ Univerzita sice veřejnost informovala o záměru obnovit právnickou fakultu v Brně, avšak již ne o konkrétních krocích, které od února 1968 aktivně podnikala, což mohlo vést k mylným názorům, že vedení univerzity nepřistoupilo k této otázce se zvýšeným zájmem a s patřičnou dávkou energie.²⁴

²¹ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Druhé memorandum profesorského sboru právnické fakulty brněnské univerzity z 30. dubna 1968.

²² A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Dopis bývalého profesorského sboru právnické fakulty adresovaný ministru školství ze dne 29. dubna 1968.

²³ Odpovídá profesor Kubeš. *Literární listy*. 1968, roč. 1, č. 12, s. 2.

²⁴ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Pípis rektora UJEP Theodora Martince adresovaný Vladimíru Kubešovi čj. 2601/68 z 12. května 1968.

5. Boj o umístění obnovené právnické fakulty v Brně

O problematice znovuobnovení právnické fakulty hovořil počátkem května 1968 s ministrem školství i předseda ústavněprávního výboru Národního shromáždění akademik Viktor Knapp, kterému ministr sdělil, že se „o zřízení brněnské fakulty sice vážně uvažuje, ale dosud o něm rozhodnuto nebylo“. Dne 14. května 1968 se tato problematika dostala i na program schůze ústavněprávního výboru Národního shromáždění, který doporučil ministru školství zřízení třetí právnické fakulty, avšak k místu, kde by měla být vybudována, se ústavněprávní výbor nevyslovil, neboť mu to podle názoru poslanců nepříslušelo. Ústavněprávní (podobně jako kulturní výbor) Národního shromáždění však učinil na ministra dotaz, kdy a kde hodlá třetí právnickou fakultu zřídit.²⁵

Brno mělo sice největší šanci, že v něm bude třetí právnická fakulta v Československu umístěna, avšak definitivní rozhodnutí stále nepadlo. Pracovní skupina Ministerstva školství připravila v druhé polovině května 1968 pro ministra následující čtyři varianty rozboru finančních nákladů: rozšíření dosavadních právnických fakult v Praze a v Bratislavě, znovuzřízení právnické fakulty v Brně, zřízení právnické fakulty v Olomouci či zřízení právnické fakulty v Opavě.

Do hry se tedy dostaly další dvě varianty, které znepokojily jak představitele brněnské univerzity, tak i vedoucího tajemníka Vysokoškolského výboru KSČ Jiřího Klestila, který se obrátil s žádostí o podporu v této záležitosti na vedoucího tajemníka jihomoravského Krajského výboru KSČ Josefa Špačka.²⁶ Nešlo tedy již o restituci právnické fakulty v Brně a o napravení křivdy, nýbrž o rozhodování mezi více uchazeči. Ministerstvo školství považovalo argumentaci ucházejících se měst za závažnou a bez prozkoumání a všestranného posouzení věci odmítlo v tomto stadiu rozhodnout mocensky. Všechna fakta a materiální nabídky jednotlivých měst byly zpracovány do souhrnné zprávy, která byla předmětem jednání předsednictva Státního výboru pro vysoké školy, tedy poradního orgánu ministra. Předsednictvo Státního výboru doporučilo zřízení právnické fakulty v Brně.²⁷ V zájmu zachování maximální objektivnosti se ministr školství rozhodl ustavit další komisi, ve které zasedali zástupci obou právnických fakult, členové oborové komise a také zástupci měst, která se ucházela o umístění fakulty.²⁸ V ní zasedal již i Vladimír Kubeš. Jejím úkolem bylo posoudit umístění nové právnické fakulty, její kádrové vybavení a možnosti zahájení výuky, jakož i připravit ministru podklady pro rozhodnutí.

Dne 19. června 1968 nechal ministr školství Vladimír Kadlec svolat poradou této komise, avšak ta na tomto zasedání nedospěla k jednotnému stanovisku a po výměně argumentů každá ze zainteresovaných stran setrvala na svém původním požadavku. Bylo dohodnuto, že Brno, Olomouc a Opava dodají ministerstvu podle svého uvážení další závazné podklady zejména materiálního charakteru. Zástupci pražské a bratislavské právnické fakulty se vyslovili pro zřízení právnické fakulty v Brně s podmínkou, že univerzita zajistí ještě další prostory pro výuku, aby byl zaručen nerušený rozvoj nově zřízené fakulty. Totéž se týkalo i zajištění bytů pro učitele, kteří by byli ochotni přejít do Brna ze stávajících fakult.

²⁵ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Dopis Vladimíra Kubeše adresovaný rektorovi UJEP ze 17. května 1968.

²⁶ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Dopis vedoucího tajemníka Vysokoškolského výboru KSČ v Brně Jiřího Klestila adresovaný vedoucímu tajemníkovi jihomoravského KV KSČ Josefu Špačkovi z 21. května 1968.

²⁷ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Přísip vedoucího oddělení univerzit Ministerstva školství Josefa Vávry adresovaný sekretariátu předsedy Národního shromáždění čj. 19.955/68-III/2 z 19. července 1968.

²⁸ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Přísip kvestora UJEP Miroslava Vahaly adresovaný náměstkovi předsedy MěstNV Františku Chabičovskému čj. 3082/68 z 24. června 1968.

Ministerstvo však stále s rozhodnutím otálelo, protože ještě řešilo problém ubytování a stravování studentů v Brně, neboť i bez právnické fakulty byla situace na brněnských vysokých školách v této oblasti kritická. Nyní již bylo jasné, že návrh na zřízení třetí právnické fakulty ministerstvo nepředloží vládě dříve než na podzim 1968 a že výuka bude moci začít nejdříve až od následujícího školního roku 1969/1970.²⁹

Poslední překážku pro znovuzřízení právnické fakulty v Brně odstranilo vedení UJEP 7. srpna 1968 na schůzce se zástupci Vojenské akademie Antonína Zápotockého a Ubytovací službou vojenské správy, na které dojednalo navrácení bývalých Sušilových kolejí. Jejich kapacita činila 250 lůžek a byla v nich umístěna také menza. Rektor opět vyzval ministra školství, aby urychlil své rozhodnutí, neboť bylo nutno co nejdříve začít s organizačními přípravami a s pracemi na generální opravě přidělených budov.³⁰

Když v září 1968 začalo Ministerstvo školství zpracovávat příslušný návrh pro vládu republiky, vedení brněnské univerzity se konečně dočkalo. Pro Brno se Ministerstvo školství vyslovalo z důvodu, že při zhruba stejných základních materiálních podmínkách, tj. učebních prostorech a možnostech ubytování učitelů a studentů v Brně, Olomouci a Opavě, jsou v Brně nejlepší pedagogické a vědecké předpoklady, aby „*mohla být nová právnická fakultě od počátku vysokoškolským učilištěm na žádoucí úrovni*“.³¹

6. Činnost přípravné komise

Ministr školství pověřil rektora Theodora Martince, aby začal s přípravami k otevření právnické fakulty pro stránce obsahové, kádrové a prostorové tak, aby první ročník mohl být otevřen k 1. říjnu 1969. Zároveň ho požádal, aby vytvořil komisi, která by byla odpovědná za tyto přípravné práce. Podle pokynu ministra v ní měli zasedat zástupci obou právnických fakult, zástupci UJEP či případně zástupci orgánů státní správy. Vladimír Kubeš ani ostatní bývalí profesori zmíněni však nebyli. Rektor UJEP byl povinen ministra jedenkrát měsíčně informovat o průběhu přípravných prací.³²

Za členství Vladimíra Kubeše v přípravné komisi intervenoval u rektora UJEP ministr spravedlnosti za Československou stranu socialistickou Bohuslav Kučera, jejímž členem Kubeš také byl.³³ Rektor však vzhledem k předchozímu pokynu ministra Kubeše do této komise nejmenoval. Sám Kubeš ve svých pamětech vyslovil přesvědčení, že právě ministr spravedlnosti Bohuslav Kučera měl hlavní, ne-li výlučnou zásluhu na obnovení brněnské právnické fakulty.³⁴ Dochovaný archivní materiál však tuto domněnku nepotvrzuje.

Na konci října 1968 se na rektora UJEP obrátil Jiří Cvetler jménem bývalých profesorů právnické fakulty s požadavkem, aby při sestavování komise nevycházal jen z výkladu pokynu ministra školství, nýbrž i z věcných důvodů a jmenoval do ní jejich zástupce. Rektor však tomuto požadavku nevyhověl.³⁵

²⁹ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Přípis vedoucího oddělení univerzit Ministerstva školství Josefa Vávry adresovaný sekretariátu předsedy Národního shromáždění čj. 19.955/68-III/2 z 19. července 1968.

³⁰ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Přípis rektora UJEP Theodora Martince adresovaný ministru školství čj. 4386/68 z 8. srpna 1968.

³¹ NA, fond MŠ ČSR, 514, kart. 510 – Důvodová zpráva k návrhu vládního nařízení o některých změnách v organizaci vysokých škol (prosinec 1968).

³² A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Přípis ministra školství Vladimíra Kadlece adresovaný rektorovi UJEP čj. 28508/68-III-2 z 27. září 1968.

³³ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Přípis ministra spravedlnosti Bohuslava Kučery adresovaný rektorovi UJEP čj. 3086/68 z 22. října 1968.

³⁴ KUBEŠ, V. ... *a chtěl bych to všechno znovu*. Brno: Masarykova univerzita v Brně, 1994, s. 128.

Přípravná komise se sešla poprvé na zasedání v Brně dne 5. listopadu 1968 a zahájila práce na obsahu výuky a personálním zajištění pro první ročník. Záležitosti související s prostorovým umístěním a materiálním zajištěním obstarával aparát rektorátu UJEP pod vedením kvestora Miroslava Vahaly.³⁶

Na dalším zasedání přípravné komise byl vznesen návrh, aby se jejími členy stal některý z jejich bývalých učitelů, což mělo zajistit tradici a kontinuitu s bývalou fakultou. Bývalí profesori však prozatím do práce komise pozváni nebyli. Komise dala vedení univerzity podnět k zahájení převozu knihovních fondů zrušené právnické fakulty, které byly jako celek uchovávány na zámku v Brtnici u Jihlavy. Zejména bylo nutné co nejdříve přijmout knihovníka, který by na přestěhování dohlédl, knihovnu následně doplnil a uvedl ji do pořádku. Stále nebylo rozhodnuto, kolik ročníků studia bude od 1. října 1969 otevřeno.³⁷

Na podzim 1968 se objevil názor, že zrušením právnické fakulty v roce 1950 došlo současně i k zániku profesur členů jejího profesorského sboru. Vyřešení této otázky bylo zásadní pro další osudy bývalých učitelů právnické fakulty a jejich zapojení do činnosti obnovené fakulty.³⁸ Aktivní v tomto směru byli sami profesori, kteří zaslali ministru školství i vedení univerzity pamětní list, ve kterém se pokusili zdůvodnit nesprávnost názoru, že zrušením určité fakulty univerzity zanikají profesury členů jejího sboru, dále nesprávnost pojetí, že profesori bývalé brněnské právnické fakulty se mohou stát profesory obnovené právnické fakulty jen na základě konkurzu a konečně chtěli upozornit na naléhavost urychlené rehabilitace postižených členů učitelského sboru této fakulty. Odvolávali se přitom na „*právní cítění lidu a zvláště právnické veřejnosti, které by jiným postupem bylo hluboce dotčeno*“.³⁹

Ministerstvo školství dospělo po prozkoumání jednotlivých případů k závěru, že s výjimkou profesorů Kubeše a Chytila se u ostatních profesorů nemůže jednat o rehabilitaci, neboť jejich odchod z právnické fakulty proběhl v mezích zákonných ustanovení. O místa se tedy museli ucházet ve veřejném konkurzu jako ostatní uchazeči. Z tohoto pojetí pak vycházela i přípravná komise, která rozhodla, že všechna učitelská místa budou obsazována veřejnými konkurzy.

Komise dále vypracovala návrh studijního plánu pro první ročník a navrhla zřízení devíti kateder včetně jejich předpokládaného personálního obsazení.

V listopadu 1968 přípravná komise také uvažovala o vhodné osobě, která by se mohla stát budoucím děkanem právnické fakulty. Jako kandidáty doporučila rektorovi následující osoby: doc. Bohumila Kučeru, prorektora UJEP a předsedu přípravné komise, doc. Eduarda Kučeru, učitele pražské právnické fakulty, který se však byl ochoten účastnit konkurzu jen v případě, že mu bude poskytnut byt a obstaráno zaměstnání pro jeho manželku, která byla zaměstnána na ÚV KSČ, a doc. Josefa Eliáše, zaměstnance ČSAV.

³⁵ NA, fond MŠ ČSR, 514, kart. 170 – Opis dopisu prorektora UJEP Bohumila Kučery adresovaný Jiřímu Cvetlerovi z 6. listopadu 1968.

³⁶ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A I, kart. 7 – Přípis rektora UJEP Theodora Martince adresovaný ministru školství čj. 6707/68 z 25. října 1968.

³⁷ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Protokol porady komise pro přípravu právnické fakulty při UJEP v Brně ze dne 8. listopadu 1968.

³⁸ V rozhovoru pro časopis *Universitas* se k tomu vyjádřil Vladimír Kubeš následovně: „*Rehabilitujeme-li instituci, musíme rehabilitovat i členy učitelského sboru, a to důsledně podle stavu z ledna 1948. [...] Se jménem brněnské právnické fakulty a členů jejího původního (nedeforovaného) učitelského sboru se ve vědomí naší společnosti spojuje něco, čemu se vždy říkalo právo, spravedlnost a právní jistota. Proto nepokračujeme v dalším hazardování s tím málem, co nám zbylo.*“ – KUBEŠ, V. *Universitas*. 1968, roč. 1, č. 3, s. 46.

³⁹ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Pamětní list profesorského sboru bývalé právnické fakulty brněnské z 28. října 1968.

Hovořilo se ještě o prof. Bedřichu Rattingerovi jako o čtvrtém kandidátovi na děkana, kterého však zástupci pražské právnické fakulty v komisi na tuto funkci nedoporučili.

Konkurz na celkem 22 učitelských míst na zatím pěti katedrách podílejících se na výuce prvního ročníku byl vypsan v lednu 1969 a příslušný inzerát publikovalo Rudé právo.⁴⁰ Vedení univerzity nechalo do 85 středních škol, ležících v Jihomoravském a Severomoravském kraji a v okolních okresech, rozestat informace o možném studiu na právnické fakultě. Zpráva o konkurzu byla otištěna v celostátním, krajském a okresním tisku.⁴¹

Když došlo počátkem roku 1969 ke změně na pozici ministra školství a Vladimíra Kadlece vystřídal Vilibald Bezdíček, obrátila se na něj skupina bývalých absolventů brněnské právnické fakulty a tlumočila mu „*velké rozladění v brněnské i moravské odborné právnické veřejnosti a zejména rozhořčení v kruzích bývalých žáků profesorů původní právnické fakulty brněnské univerzity*“, kteří nebyli zastoupeni v přípravné komisi. Bývalí absolventi následně ministra školství vyzvali, aby zjednal nápravu.⁴² Požadavek absolventů přednesla zástupkyně Ministerstva školství na zasedání přípravné komise, která se konala 23. ledna 1969. Návrh komise akceptovala a rektorovi UJEP doporučila jmenovat dodatečně za svého člena prof. Vladimíra Vybrala, bývalého učitele právnické fakulty a toho času také poslance České národní rady.⁴³ Nový ministr školství však nebyl s činností přípravné komise spokojen a uvažoval o tom, že by doporučil rektorovi UJEP, aby ji rozpustil a jmenoval novou. Ministr vytýkal komisi určitou jednostrannost, když spatřovala svůj úkol jen v řešení personálních otázek, protože bylo důležité, aby komise po všech stránkách zabezpečovala blížící se přípravu zahájení výuky. K vyjasnění situace kolem přípravné komise došlo počátkem února 1969 při jednání rektora UJEP Theodora Martince a prorektora UJEP Bohumila Kučery s ministrem školství.⁴⁴

Zásadní průlom nastal 28. února 1969, kdy byl Vladimír Kubeš dekretem ministra školství pověřen vedením všech přípravných prací souvisejících se znovuzřízením právnické fakulty, tedy byl jmenován předsedou reformované přípravné komise. Do té určil z převážné části bývalé profesory právnické fakulty.⁴⁵

Kubešovi bylo uloženo, aby rektorovi UJEP urychleně předložil podrobný rozpis všech potřebných prací a příslušných opatření, zejména pak složení konkurzních komisí a jádro budoucího profesorského sboru. Do doby, než bude jmenován děkan, měl Kubeš předsedat konkurzním komisím a činit všechny kroky, aby právnická fakulta mohla zahájit svou činnost na spolehlivých a vysoce odborných základech.⁴⁶

Komise na zasedání 21. března 1969 potvrdila záměr zahájit výuku v prvním ročníku denního studia a v prvních čtyřech ročnících studia při zaměstnání již počátkem zimního semestru 1969/1970 bez zvýšených osobních a věcných nákladů. Přípravná komise také vyzvala ministra školství, aby po znovuzřízení právnické fakulty jmenoval jejího děkana

⁴⁰ Rudé právo. 1969, roč. 49, č. 13, s. 4 (16. leden 1969).

⁴¹ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Zpráva o stavu zřízení právnické fakulty brněnské univerzity ze 17. února 1969.

⁴² NA, fond MŠ ČSR, 514, kart. 510 – Dopis bývalých absolventů brněnské právnické fakulty adresovaný ministroví školství z 27. ledna 1969.

⁴³ NA, fond MŠ ČSR, 514, kart. 170 – Záznam do spisu týkající se požadavku o doplnění přípravné komise pro zřízení právnické fakulty v Brně o profesory bývalého učitelského sboru čj. 40/1969-SM-III/2 (31. leden 1969).

⁴⁴ NA, fond MŠ ČSR, 514, kart. 170 – Záznam do spisu týkající se požadavku o doplnění přípravné komise pro zřízení právnické fakulty v Brně o profesory bývalého učitelského sboru čj. 40/1969-SM-III/2 (12. únor 1969).

⁴⁵ KUBEŠ, V. ... a chtěl bych to všechno znovu, s. 133.

⁴⁶ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Přípis předsedy komise pro znovuzřízení právnické fakulty v Brně Vladimíra Kubeše adresovaný ministru školství z 21. března 1969.

a tři proděkany a „přitom přihlížel ke členům komise a jejímu předsedovi“.⁴⁷ Jak uvádí samotný Vladimír Kubeš, ačkoliv se očekávalo, že se novým děkanem stane právě on, po nátlaku Lubomíra Štrougala na ministra školství Vilibalda Bezdíčka⁴⁸ byl prvním děkanem znovuobnovené brněnské právnické fakulty na konci dubna 1969 jmenován docent pražské právnické fakulty a poslanec České národní rady, tehdy čtyřicetiletý Vladimír Klokočka. Za Klokočkou stál také Bohumil Kučera, který jeho rychlé jmenování prosazoval u prof. Oldřicha Průši na ÚV KSČ s cílem, aby mohla urychleně skončit činnost přípravné komise, která byla dosazena ministrem Bezdíčkem a složená převážně z nekomunistů pod vedením Vladimíra Kubeše.⁴⁹

7. Jmenování akademických funkcionářů a personální obsazení

Snahy o znovuzřízení brněnské právnické fakulty se naplnily 15. dubna 1969, kdy vláda ČSR schválila vládní nařízení č. 35/1969 Sb., o zřízení právnické fakulty na Univerzitě J. E. Purkyně v Brně. Počátkem června 1969 jmenoval ministr školství Vladimír Kubeše proděkanem pro vědeckou činnost a Bohumila Kučeru proděkanem pro pedagogickou činnost. Dne 7. května 1969 jmenoval děkan právnické fakulty členy vědecké rady, kterými se stali Hynek Bulín, Vladimír Kubeš, Jaroslav Pošvář, Jiří Cvetler, František Loula, Miloslav Máša a Lubomír Kubů. Později byli jmenováni ještě František Bauer a Boleslav Pospíšil. Jak je z uvedeného výčtu zřejmé, jednalo se pouze o členy z akademické sféry. Nově ustavená vědecká rada se tak stala kolektivním orgánem, který v následujících měsících rozhodoval o zásadních věcech směřování právnické fakulty. Na prvních jednáních se zabývala především jmenovacími řízeními. Od 19. května 1969 začalo pravidelně zasedat také kolegium děkana. Místo tajemníka fakulty obsadil v konkurzu JUDr. Vojslav Buša.

Dne 4. června 1969 se konala porada vedení brněnské a pražské právnické fakulty, předmětem jejíhož jednání byla koordinace činnosti obou fakult a vzájemná spolupráce. Pražská právnická fakulta se zavázala k výpomoci ve výuce, spolupráci na reformě právnického studia a při zajištění učebních pomůcek.⁵⁰

Základním dokumentem pro vědeckou, pedagogickou, ideovou a organizační práci fakulty se stal spis *Koncepce právnické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Brně*, který vypracoval Vladimír Klokočka.⁵¹ Ten během června 1969 projednala a schválila politickosprávní komise byra ÚV KSČ pro řízení stranické práce v českých zemích. Z této koncepce pak vyšel plán výuky pro první a druhý ročník studia a plán obsazování vědecko-pedagogických míst a počtu pracovníků.

Na základě doporučení vědecké rady UJEP vznikly na právnické fakultě v polovině srpna 1969 následující čtyři katedry a současně byli jmenováni jejich vedoucí: katedra obecné teorie státu a práva a právní filosofie (vedoucí V. Kubeš), katedra dějin státu a práva (vedoucí J. Cvetler), katedra správní vědy a správního práva (vedoucí J. Pošvář) a katedra teorie ústavy a ústavního práva (vedoucí V. Klokočka).⁵²

⁴⁷ Ibidem.

⁴⁸ KUBEŠ, V. ... a chtěl bych to všechno znovu, s. 133.

⁴⁹ A MU, fond A 5 Právnická fakulta II, A II, kart. 3 – Přípis děkana právnické fakulty UJEP Bohumila Kučery adresovaný Ministerstvu školství z 23. listopadu 1970.

⁵⁰ A MU, fond A 5 Právnická fakulta II, A III, kart. 1 – Zápis z 5. zasedání vědecké rady právnické fakulty UJEP z 10. června 1969.

⁵¹ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Koncepce právnické fakulty Univerzity J. E. Purkyně v Brně.

⁵² A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Přípis prorektora UJEP Josefa Trtílka adresovaný děkanovi právnické fakulty čj. 2163/69 A I/3 A-10 ze 14. srpna 1969.

8. Příjímací řízení do prvního ročníku

Již před znovuoobením fakulty byl o studium práv zájem několikanásobně převyšující její kapacitní možnosti. Příjímací zkoušky do prvního ročníku se pro denní studium i pro studium při zaměstnání konaly ve dnech 16. a 30. června 1969.⁵³ Směrná čísla přijímaných posluchačů pro školní rok 1969/1970 stanovilo Ministerstvo školství na 200 pro denní studium a na 75–100 pro studium při zaměstnání. Jako systém přijímací zkoušky byl zvolen systém testový, při němž posluchač v daném časovém rozmezí řešil řadu vědomostních a psychologických otázek. Výsledek přijímací zkoušky byl pak korigován prospěchem ze střední školy. Tento systém, jakož i jednotlivá zadání byly převzaty z pražské právnické fakulty. Příjímací zkoušky se přitom konaly ve stejný den jako v Praze, aby se zamezilo rozšíření zadání. Nešvarem, který se před i po konání přijímacích zkoušek objevil, byly intervence všeho druhu. Jak uvedl Vladimír Klokočka ve své zprávě o přijímacím řízení, „není snad veřejné instituce, ať úřadů či národních podniků, které by neintervenovaly. Největší počet intervencí měli právě ti, kteří jim měli zabránit, tj. členové přijímací komise.“⁵⁴ Tyto intervence pak výrazným způsobem narušily výsledky přijímacího řízení, kdy došlo k různým pokusům vsunout neúspěšné posluchače mezi přijaté či mezi ty, kteří teprve budou dělat přijímací zkoušku.

9. Slavnostní zahájení výuky

Slavnostní zahájení výuky se uskutečnilo v pondělí 13. října 1969 v 11 hodin v budově Janáčkova divadla. Právnická fakulta nechala na tuto slavnost natisnout pozvánky, které rozeslala významným osobnostem veřejného života. Slavnostní zahájení výuky se konalo za přítomnosti např. nového ministra školství prof. Jaromíra Hrbka, místopředsedy vlády ČSSR prof. Karola Laca či vedoucího oddělení byra ÚV KSČ Antonína Vaňka a dalších stranických představitelů. Slavnostního zahájení výuky se zúčastnili i zástupci právnických fakult ze zahraničí, a to prof. Herbert Hausmaninger z Vídeňské univerzity a prof. Jan Kosík z právnické fakulty v polské Vratislavi. Delegaci právnické fakulty Univerzity Karlovy vedl prorektor Pavel Levit a děkan Otakar Plundr.

Po uvítání přítomných hostů přečetl proděkan fakulty Vladimír Kubeš pozdravné telegramy prvního tajemníka ÚV KSČ Gustáva Husáka a prezidenta republiky Ludvíka Svobody, kteří v nich právnické fakultě popřáli rozkvět. Ministr školství se ve svém projevu zmínil o významu právních věd pro rozvoj socialistické společnosti a varoval studenty, aby se nechali zneužít k nepřátelským akcím proti socialismu. Ministr školství vyslovil v závěru svého projevu přání, aby „její učitelé, zaměstnanci i studenti přispěli k úspěchu historického díla – budování socialismu v naší vlasti“. Následně vystoupili zahraniční hosté a akademičtí funkcionáři univerzit se svými zdravicemi, ve kterých nabízeli znovuoobnověné fakultě pomocnou ruku. O koncepci brněnské právnické fakulty promluvil její děkan Vladimír Klokočka, který zdůraznil, že fakulta bude trochu experimentovat, když se chystá přezkoumat tradiční dělení právních oborů. Slavnostní zahájení výuky v Janáčkově divadle zakončil svým projevem proděkan Bohumil Kučera a vokální sbor, který zazpíval akademickou hymnu.⁵⁵

⁵³ A MU, fond A 5 Právnická fakulta II, A II, kart. 1 – Komplexní rozbor činnosti právnické fakulty za rok 1969.

⁵⁴ A MU, fond A 1 Rektorát nová manipulace, A II, kart. 7 – Zpráva děkana Vladimíra Klokočky o přijímacím řízení pro školní rok 1969/1970 na právnické fakultě UJEP v Brně, s. 3–4.

⁵⁵ [Autor neuveden] Právnická fakulta zahájila. *Rovnost*. 1969, roč. 84, č. 242, s. 1 (14. říjen 1969).

Přípravná komise pro znovuzřízení právnické fakulty vypracovala následně návrhy na poděkování všem, kteří se podíleli na organizaci slavnostního zahájení výuky, což byl její poslední úkol před jejím rozpuštěním.⁵⁶

Závěrem

První léta po svém obnovení nebyla pro právnickou fakultu jednoduchá. Musela se vypořádávat s počátečními problémy spočívajícími v obsazení pedagogického sboru, ale i s počátky normalizace, která personální situaci značně zkomplikovala. Ačkoliv se malé části učitelů původního pedagogického sboru podařilo alespoň na pár měsíců znovu vkročit do poslucháren, a dokonce zastávat vedoucí funkce – Vladimír Kubeš (proděkan a vedoucí katedry), Jaroslav Pošvář (vedoucí katedry) a Jiří Cvetler (vedoucí katedry), začínající normalizace velice rychle ukončila tuto částečnou personální kontinuitu s bývalou právnickou fakultou. Jen Hynek Bulín mohl ještě na fakultě několik let uplatnit své pedagogické zkušenosti, ale pouze v roli externisty. Fakultu musel brzy opustit i její první děkan Vladimír Klokočka.

Další vývoj personálního složení pedagogického sboru byl tedy závislý na několika málo osobách, které přešly z jiného pedagogického pracoviště či přímo z právní praxe, avšak často zcela bez pedagogických zkušeností. Přesto, za pomoci externistů z pražské a bratislavské právnické fakulty, fakulta začala brzy dosahovat dobrých pedagogických výsledků a začala se rozvíjet i vědecky.

---

⁵⁶ A MU, fond A 5 Právnická fakulta II, A III, kart. 5 – Zápis z 8. schůze kolegia děkana právnické fakulty z 15. října 1969.

Re-establishment of the Brno's Faculty of Law in 1968–1969

Jaromír Tauchen

Abstract: The Faculty of Law of Masaryk University, which had been established in 1919, was closed in 1950. In this paper, the author outlines the efforts which led to the re-establishment of the Brno's Faculty of Law in the rather relaxed atmosphere of the late 1960s. The paper is based on vast research of the documents stored in the Archive of the Masaryk University and in the National Archive of the Czech Republic. It contains information that has never before been published. The paper emphasises mainly the efforts of the management of Jan Evangelista Purkyně University in 1968 aiming at re-opening of the Faculty of Law in Brno, after twenty years during which it had been closed. It is also explained how this process was complicated, as there were other Moravian towns that had been interested to have a Faculty of Law in their territory, and how certain so-called bourgeois professors, i. e. teachers who had been removed from the faculty after 1948 (Vladimír Kubeš, Hynek Bulín, Jaroslav Pošvář, Jiří Cvetler) got involved in this process. Last but not least, the paper also describes the first months following the re-establishment of the faculty, i.e. from April 1969 till the ceremonial start of new school year in October 1969.

Key words: Masaryk University, Faculty of Law, Jan Evangelista Purkyně University in Brno, socialism, Vladimír Kubeš, Jiří Cvetler